GABRIEL GARCÍA MÁRQUEZ

YÜZYILLIK YALNIZLIK

Çeviri: SEÇKİN SELVİ

can

1982 NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜ

TAM METİN

GABRIEL GARCÍA
MÁRQUEZ

YÜZYILLIK YALNIZLIK

minikitap 55

GABRIEL GARCÍA MÁRQUEZ

YÜZYILLIK YALNIZLIK

ROMAN

1982 NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜ

Çeviri
Seçkin Selvi

can

Türkiye'de sadece Can Sanat Yayınları Yapım ve Dağıtım Tic. ve San. A.Ş. tarafından yayımlanacak olan Minikitap™ dizisi (özgün ismiyle Flipback®/Dwarsligger®), Jongbloed bv (Heerenveen, Hollanda) girişimidir. Minikitap™ hafiflik, dayanıklılık ve pratikliği esas alan yeni bir kitap formatıdır. Hollanda'da Jongbloed bv tarafından Can Yayınları için özel olarak üretilen, elinizde tuttuğunuz Minikitap™, Indoprint kâğıdı ve patentli mizanpajı sayesinde yüzlerce sayfalık bir kitabın tamamını bu küçük boyutta bile keyifle okunan bir esere dönüştürüyor. Minikitap™ yayıncılık ve matbaacılıkta yüz elli yılı aşkın deneyimiyle Avrupa'nın tarihî firmalarından olan Jongbloed bv (Heerenveen, Hollanda) tarafından tasarlanmıştır.

Elinizdeki kitap, Bolloré Thin Paper (www.bollerethinpapers.com) tarafından üretilen Indoprint kâğıda basılmıştır. Klorür veya sülfür içermeyen, FSC® sertifikalı Indoprint kâğıdı, çevreye zararsız özel bir kâğıt hamurundan üretilmiştir.

FSC www.fsc.org
KARMA
Sorumlu kaynaklardan sağlanmış kâğıt
FSC® C013585

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)
Mizanpaj uygulama: Bahar Kuru Yerek
Baskı ve cilt: Jongbloed bv, Marktweg 73a, 8444 AB Heerenveen, Hollanda

ISBN 978-975-07-3728-2

Cien años de soledad, Gabriel García Márquez
© 1967, Gabriel García Márquez ve Gabriel García Márquez vârisleri
© 1984, Can Sanat Yayınları A.Ş.
Bu eserin Türkçe yayın hakları Agencia Literaria Carmen Balcells S.A. aracılığıyla alınmıştır.
Tüm hakları saklıdır ve korunmaktadır. Yayınevinin izni olmadan eser hiçbir şekilde çoğaltılamaz, Minikitap™ markası ve formatı 3. kişiler tarafından kullanılamaz.

Can Yayınları'nda 1. basım: 1984
Minikitap™ formatında 1. basım: Mayıs 2018
Bu kitabın 1. baskısı 15000 adet yapılmıştır.

CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.
Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33
canyayinlari.com/9789750737282
yayinevi@canyayinlari.com
Sertifika No: 31730

GABRIEL GARCÍA MÁRQUEZ, 1928'de Kolombiya'nın Aracataca kentinde doğdu. Hukuk ve gazetecilik öğrenimini yarım bıraktı. 1940'lardan başlayarak uzun yıllar gazetecilik yaptı. Yine aynı yıllarda öykü yazmaya başladı. Yayımlanan ilk önemli yapıtı, *Yaprak Fırtınası*'ydı. *Albaya Mektup Yok*, ülkesi uğruna savaşarak yaptığı hizmetlerin karşılıksız kaldığını anlayan bir subay eskisinin öyküsüydü. Bunu *Hanım Ana'nın Cenaze Töreni* (1962) ve *Şer Saati* (1962) izledi. García Márquez, en tanınmış romanı *Yüzyıllık Yalnızlık*'ı (1967), Meksika'ya ilk gidişinde yazdı. *Yüzyıllık Yalnızlık*'taki bir bölümden esinlenerek yazdığı öykülerini *İyi Kalpli Eréndira* (1972) adlı kitapta toplayan yazar, daha sonra birbiri ardı sıra *Mavi Köpeğin Gözleri*'ni (1972), *Başkan Babamızın Sonbaharı*'nı (1975), *Kırmızı Pazartesi*'yi (1981), *Kolera Günlerinde Aşk*'ı (1985), Simón Bolívar'ın yaşamının son aylarını konu edinen *Labirentindeki General*'i (1989) yayımladı. García Márquez, 1982'de Nobel Edebiyat Ödülü'ne değer görüldü. 2014'te Meksika'da seksen yedi yaşında hayata veda etti.

SEÇKİN SELVİ, Üsküdar Amerikan Koleji'ni bitirdi. Öğrenimini Dil-Tarih ve Coğrafya Fakültesi'nde sürdürdü. *Tiyatro 70* ve *Edebiyat 81* dergilerini çıkardı. *Günaydın* ve *Sabah* gazetelerinde köşe yazarlığı yaptı. *Milliyet Sanat* dergisinde tiyatro eleştirileri yazıyor. MGS Merkezi ve Yeditepe Üniversitesi'nde eleştiri dersi verdi. Asaf Çiyiltepe Ödülü, Aydın Üstüntaş ve Çevirmenler Derneği Onur Ödülü alan Selvi, 1957'den başlayarak tiyatro, felsefe, edebiyat dallarında 150'nin üstünde yapıt çevirdi.

Gabriel García Márquez'in Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Başkan Babamızın Sonbaharı, 1982
Bir Kayıp Denizci, 1982
Kırmızı Pazartesi, 1982
Şer Saati, 1983
Yaprak Fırtınası, 1983
Kolera Günlerinde Aşk, 1989
Labirentindeki General, 1990
Albaya Mektup Yok, 1991
İyi Kalpli Eréndira, 1991
Hanım Ana'nın Cenaze Töreni, 1992
On İki Gezici Öykü, 1993
Aşk ve Öbür Cinler, 1994
Bir Kaçırılma Öyküsü, 1996
Şili'de Gizlice, 1996
Anlatmak İçin Yaşamak, 2005
Benim Hüzünlü Orospularım, 2005
Mavi Köpeğin Gözleri, 2011
Doğu Avrupa'da Yolculuk, 2016

Jomi García Ascot ve
Maria Luisa Elio için

BUENDIA AİLESİNİN SOYAĞACI

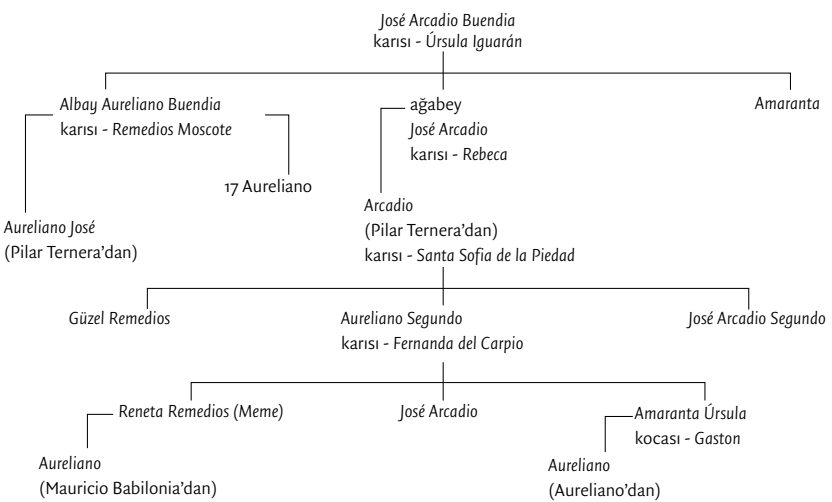

Albay Aureliano Buendia, yıllar sonra idam mangasının karşısına dikildiğinde, babasının onu buzu keşfetmeye götürdüğü o çok uzaklarda kalmış ikindi vaktini anımsayacaktı. O zamanlar Macondo, tarihöncesi kuşların yumurtaları kadar ak ve kocaman, parlak çakıllarla örtülü yatağı boyunca dupduru akan bir ırmağın kıyısında kurulmuş, yirmi hanelik bir kerpiç köydü. Dünya öylesine çiçeği burnundaydı ki, pek çok şeyin adı yoktu daha ve bunlardan söz ederken parmakla işaret edip göstermek gerekirdi. Her yıl mart ayında, paçavralar içinde bir çingene obası köyün dışına çergilerini kurar, boru ve dümbelek şamatası içinde yeni icatların çığırtkanlığını yaparlardı. Önce mıknatısı getirdiler. Kendini Melquíades diye tanıtan sakalı taraz taraz, elleri pençe gibi, irikıyım bir çingene, Makedonyalı bilge simyacıların sekizinci harikası dediği nesneyle akıl çelen bir gösteriye girişti. İki maden külçesini peşinden sürükleyerek kapı kapı dolaştıkça, tencerelerin tavaların, maşaların, mangalların yerlerinden tangır tungur yuvarlandığını, yuvalarından fırlamaya çalışan çivilerle vidaların umutsuzluğundan kirişlerin inlediğini, hele hanidir kayıp nesnelerin hem de çok arandıkları yerlerden ortaya dökülüp Melquíades'in büyülü demirlerinin peşinden paldır küldür akın ettiğini görenlerin aklı başından gitti. Çingene, kaba şivesiyle, "Eşyanın da canı var," diye ilan etti, "bütün iş, ruhlarını uyandırabilmekte." Dizginsiz hayal gücü, değil doğa harikalarının, en olmadık mucizelerin ve sihirlerin bile ötesine taşan José Arcadio Buendia, bu yararsız icadın toprağın bağrından altın çıkarmaya yarayabileceğini düşündü. Dürüst biri olan Melquíades, "O işe yaramaz bu," diye uyardı onu. Ama José Arcadio Buendia, daha o zamanlar çingenelerin dürüstlüğüne inanmadığı için,

katırıyla bir çift keçisini mıknatıslı iki külçeyle takas etti. Evin kırık dökük eşyasıyla birkaç parça malı artırabilmek için bu hayvanlara bel bağlamış olan karısı Úrsula Iguarán, onu caydırmak için ne dediyse kâr etmedi. Kocası, "Çok yakında evin tabanını kaplamaya yetip de artacak kadar altınımız olacak," dedi de başka bir şey demedi. Düşüncesinin doğruluğunu kanıtlamak için aylarca uğraşıp didindi. İki demir külçeyi peşinden sürükleyip Melquíades'in büyülü sözlerini haykırarak ırmak yatağına varıncaya dek bütün yöreyi karış karış taradı. Sonunda bula bula, her bir parçası pastan birbirine kaynamış ve içi taş dolu koskocaman bir balkabağı gibi boğuk boğuk öten bir on beşinci yüzyıl zırhı çıkardı topraktan. José Arcadio Buendia ile dört kişilik keşif kolu zırhı sökmeyi becerdiklerinde, boynuna içinde bir tutam kadın saçı olan bakır madalyon takılı, kireçlenmiş bir iskelet çıktı zırhın içinden.

Martta, çingeneler yine geldiler. Bu kez, Amsterdamlı Yahudilerin son buluşu diye gösterdikleri bir teleskopla dümbelek çapında bir büyüteç getirdiler. Köyün öteki ucuna bir çingene karısı diktiler, teleskopu da çerginin ağzına koydular. Beş *real*'i[1] bastıran, gözünü teleskopa uydurup çingene karısını bir arşın ötede görüyordu. Melquíades, "Bilim uzaklığı ortadan kaldırdı," diye fetva verdi. "Çok yakında insanoğlu evinden dışarı adım atmadan dünyanın neresinde ne oluyorsa görebilecek." Yakıcı öğle sıcağı, dev gibi büyütecin akıllara durgunluk veren gösterisini gözler önüne serdi: Sokağın ortasına kuru ot yığdılar ve güneşin ışınlarını büyüteçle odaklaştırarak tutuşturdular tınazı. Mıknatıslarının başarısızlığını hâlâ içine sindiremeyen José Arcadio Buendia, bu icadı savaş silahı olarak kullanmayı aklına koydu. Melquíades yine onu caydırmaya çalıştıysa da sonunda büyütece karşılık iki mıknatıslı külçeyle sömürgeler için bastırılmış üç altın sikkeyi alıp kabullendi. Úrsula ağlayıp sızlandı. O para, babasının ömür boyu yemeyip içmeyip biriktirdiği, Úrsula'nın da sakla samanı gelir zamanı

1. Eski İspanyol parası. (Ç.N.)

diyerek yatağının altına gömdüğü altın dolu sandıktan alınmıştı. Bir bilim adamı kalenderliği içinde canını bile tehlikeye atacak kadar kendini "taktik" deneylerine kaptıran José Arcadio Buendia, karısını avutmaya hiç kalkışmadı. Büyütecin düşman birlikleri üzerindeki etkisini göstereyim derken, büyüteçte odaklaşan güneşe bir çarpıldı ki, her yanı geçmek bilmez cılk yaralarla kaplandı. Böylesine tehlikeli bir icattan ödü patlayan karısının bütün karşı koymalarına rağmen, bakalım tutuşacak mı diye kendi evini bile yakmaya kalkıştı. Saatlerce odasına kapanıp yeni silahının olanaklarını hesaplaya hesaplaya, sonunda öğretici açık seçikliği söz götürmez, inandırıcılığına karşı durulmaz bir elkitabı çıkardı ortaya. Kitaba, yaptığı deneyleri anlatan bir alay tarifnamesiyle birkaç sayfa açıklayıcı resim ekleyip bir ulakla hükümete yolladı. Dağları aşıp uçsuz bucaksız bataklıklarda yolunu yitiren, azgın ırmaklarla boğuşan, umutsuzluktan, başına gelen belalardan ve yırtıcı hayvanlar yüzünden ölmesine ramak kalan ulak, sonunda postayı götürüp getiren katırların geçtiği yola sapan patikayı buldu. O zamanlar başkente yolculuğun olanaksızlığına rağmen, José Arcadio Buendia, hükümet emrettiği anda başkente gidip askerî yetkililere icadının uygulamalı gösterisini sunmaya ve güneşle işleyen o çapraşık savaş yöntemlerini öğretmeye söz verdi. Yıllarca yanıt gelecek diye bekledi. Sonunda beklemekten usanıp tasarısının fiyaskosundan Melquíades'e yakınınca, çingene büyütece karşılık sikkeleri verdiği gibi, üstüne de birtakım Portekiz paftalarıyla sefer yollarının haritasını çizmeye yarayan araç gereç vererek dürüstlüğünü kanıtladı. Usturlabı, pusulayı, sekstant kullanabilsin diye Keşiş Hermann'ın bu konudaki incelemelerini özetleyip eliyle yazdıktan sonra José Arcadio'ya bıraktı. José Arcadio Buendia, aylar süren uzun yağmur mevsimi boyunca deneylerini kimse bozmasın diye evin arkasına yaptığı küçük odaya kapandı. Evle ilgili yükümlülüklerini hepten bırakıp geceler boyu yıldızların yörüngesini izleyerek bahçede sabahladı, öğle saatini kestirmenin şaşmaz yöntemini bulacağım diye neredeyse başına güneş geçti. Araçlarını kullanıp işletmekte ustalaşınca, masa-

sının başından ayrılmadan bilinmedik denizlere açılıp insan ayağı basmamış diyarlara gezmesine ve harika varlıklarla haşır neşir olmasına elveren yeni bir uzay kavramı oluşturdu. İşte bu dönemde, Úrsula ile çocuklar muz, kaladiyom, manyok, tatlı patates, ahuyama kökü, patlıcan yetiştirmek için bahçede helak olurken José Arcadio, kimsenin yüzüne bile bakmadan evin içinde volta atarak kendi kendine konuşma alışkanlığını edindi. Derken bu hummalı çalışma birden kesildi, yerini bir çeşit meftunluk aldı. Birkaç gün, efsunlanmış gibi, anlayıp anlamadığını kendisinin de kestiremediği bir dizi varsayımları peş peşe yineledi durdu. Sonunda, aralık ayında bir salı günü öğle vakti, içini yiyip bitiren kurdu döküverdi ortaya. Hayal gücünün gazabından ve haftalarca uykusuzluktan harap düşmüş babalarının, buluşunu açıklarkenki saygın vakarı, çocukların gözlerinin önünden gitmedi bir daha:

"Dünya yuvarlak, tıpkı bir portakal gibi."

Úrsula'nın sabrı taştı. "Sen çıldırmaya niyetliysen, kendi başına çıldır! Ama o çingene düşüncelerini çocukların aklına sokmaya kalkışma!" diye bağırdı. Hiç istifini bozmayan José Arcadio Buendia, öfkesinden usturlabı yere çalıp parçalayan karısının dengesiz aşırılığından ürkmedi. Usturlabın yenisini yapıp köyün bütün erkeklerini odacığına topladı, hiçbirinin kavrayamadığı kuramlardan kanıtlar getirerek, sürekli dümen tutan bir teknenin dönüp denize ilk açıldığı noktaya gelebileceğini ortaya koydu. Bütün köy, José Arcadio Buendia'nın sapıttığına iyice inandığı sırada, Melquíades çıkagelip durumu kurtardı. O zamana dek Macondo'da bilinmese de, doğruluğu uygulamada çoktan kanıtlanmış bir kuramı, salt gökbilimi üzerinde düşünerek kendi başına geliştiren José Arcadio'nun üstün zekâsını herkesin önünde övdü ve ona hayranlığının bir kanıtı olarak, köyün geleceği üzerinde köklü etkisi olacak bir de armağan verdi: simyacı laboratuvarı.

Bu arada Melquíades, inanılmaz bir hızla kocamıştı. İlk gelişlerinde José Arcadio Buendia ile akran görünüyordu. Oysa José Arcadio'nun kulaklarını yakaladığı atı yere çökertebilen gücünü korumasına karşı-

lık, çingene amansız bir illetten çöküp gitmiş gibiydi. Aslında bu düşkünlüğü, çıktığı sayısız dünya yolculuklarında kaptığı az rastlanır bir alay hastalığın sonucuydu. Laboratuvarı kurmasına yardım ederken José Arcadio Buendia'ya anlattığı gibi ölüm, donunun paçalarını koklaya koklaya nereye gitse peşinden geliyor, ama pençesini vurup son darbeyi indirmeye bir türlü karar veremiyordu. Çingene, insanları kırıp geçiren bütün illetlerden, bütün belalardan yakayı sıyırmıştı. İran'da pelagradan, Malaya takımadalarında iskorbütten, İskenderiye'de cüzamdan, Japonya'da beriberiden, Madagaskar'da vebadan, Sicilya'da depremden, Macellan Boğazı'nda feci bir deniz kazasından sağ salim kurtulmuştu. Nostradamus'un şifrelerini ele geçirdiği söylenen bu irikıyım yaratık, her şeyin içyüzünü biliyormuşa benzeyen Asyalı görünümü, hüzünlü havasıyla kasvetli bir adamdı. Kanatlarını açmış kuzgun gibi kocaman siyah bir şapka, üzerinde yüzlerce yıllık küfün cirit attığı kadife bir yelek giyerdi. Ama sınırsız bilgeliğine, gizemli enginliğine rağmen, onu günlük yaşantının ıvır zıvırıyla uğraştıran insancıl sıkıntıları, dünya gailesi vardı. Yaşlılık hastalıklarından yakınır, en önemsiz ekonomik zorluklarda sıkıntıya düşerdi, iskorbütten dişleri döküldüğü için gülmeyi çoktan bırakmıştı. O boğucu öğle sıcağında çingene, sırlarını açınca, José Arcadio Buendia, bunun köklü bir dostluğun başlangıcı olduğuna kesinlikle inandı. Çingene'nin anlattığı akıl almaz masallara çocukların ağzı açık kaldı. O sıralarda ancak beş yaşlarında olan Aureliano, onu ömrü boyunca hep o ilk gördüğü günkü gibi, pencereden gelen kurşuni, titrek ışığa sırtını vermiş, sıcaktan eriyen yağ şakaklarından süzülürken davudi sesiyle hayal gücünün en karanlık köşelerine ışık tutarak konuşan haliyle hatırlayacaktı. Ağabeyi José Arcadio da, o eşsiz görüntüyü kuşaktan kuşağa bütün soyuna aktaracaktı. Oysa, Melquíades tam cıva biklorit şişesini düşürüp kırdığı anda odaya giren Úrsula için, o ilk günün anısı hiç de hoş değildi.

Úrsula, "Şeytan kokusu bu," dedi.

 Melquíades, "Hiç de değil," diye tersledi onu. "Şeytanda kükürt

özellikleri olduğu çoktan kanıtlandı, buysa bir nebze süblime, o kadar."

Sonra bir öğretmen tavrıyla, zincifredeki şeytani özellikleri bir bir anlatmaya koyuldu. Úrsula ise hiç oralı olmadan çocukları alıp dua etmeye götürdü. O günden sonra Melquíades denildi mi, Úrsula'nın aklına hep o keskin koku gelir oldu.

O derme çatma laboratuvar, üzerine bir alay çanak, huni, imbik, süzgeç ve elek eklenmiş ilkel bir su borusundan, ince uzun boyunlu bir cam sürahiden, simyacı taşının bir kopyasından ve çingenelerin çağdaş tanımlamalara uyarak yaptıkları üç kollu bir Yahudi Meryem imbiğinin modelinden oluşuyordu. Melquíades, bunların yanı sıra yedi gezegeni simgeleyen yedi maden parçası, altını iki katına çıkarmaya yarayan Musa ve Zósimo formüllerini ve simyacı taşını yapmanın yollarını gösterecek *Büyük Öğreti*'nin işlemlerini anlatan bir dizi not ve resim bıraktı. Altını iki katına çıkaracak formüllerin kolaylığına aklı yatan José Arcadio Buendia, sömürge altınlarını çıkarsın da, cıvayı bölüp çoğaltır gibi altınları da çoğaltabilsin diye, Úrsula'nın peşini haftalarca bırakmadı. Úrsula, her zaman olduğu gibi, kocasının inadı karşısında pes etti. José Arcadio Buendia, üç sömürge altınını bir tavaya koydu, bakır talaşı, sarı zırnık, kükürt ve kurşunla karıştırdıktan sonra bunları bir tencere dolusu hintyağına atıp altından çok, bildiğimiz ağdaya benzer koyu ve yapışkan bir macun haline gelinceye kadar kaynattı. Úrsula'nın o değerli baba mirası, tehlikeli ve umarsız damıtma işlemleriyle yedi gezegeni simgeleyen madenlerle eritilip simya cıvası ve Kıbrıs göztaşıyla karıştırıldıktan sonra turp yağı yokluğunda domuz yağıyla pişirilince, tencerenin dibine yapışmış koca bir parça yanmış domuz yağı kaldı geriye.

Çingeneler geri geldiklerinde, Úrsula bütün köy halkını işleyip onların aleyhine çevirmişti. Ama bu kez çingeneler, akla gelebilecek her türlü çalgıyla kulak zarlarını patlatan bir gürültü koparıp bir yanda da tellal dolaştırarak Naciancenes'in dillere destan buluşunu sergileyeceklerini ilan edince, merak korkuya baskın çıktı. Herkes çadıra do-

luştu ve bir meteliği bastırıp kendini toparlamış, yüzü kırışıksız, dişleri inci gibi pırıl pırıl, terütaze Melquíades'i seyre koyuldu. Onun iskorbütten çekilmiş dişetlerini, pörsük yanaklarını, büzülmüş dudaklarını anımsayanlar, çingenenin doğaüstü gücünün bu son kanıtı karşısında korkuyla ürperdiler. Melquíades, hiç eksiksiz dişlerini damaklarıyla birlikte bir an çıkarıp oradakilere gösterdikten ve kaşla göz arasındaki o bir an içinde yine öteden beri tanıdıkları o titrek ihtiyar oluverdikten sonra, dişlerini yerine takıp diriltilmiş gençliğinin olanca gücüyle gülümseyiverince, korku paniğe dönüştü. José Arcadio Buendia bile Melquíades'in bilgeliğinin akıl almaz boyutlara vardığına inandı, ama baş başa kaldıklarında çingene, takma dişlerin aslını esasını anlatınca heyecandan kabına sığamaz oldu. Bu iş hem öylesine yalın, hem öylesine olağanüstü görünüyordu ki, José Arcadio Buendia'nın simya deneylerinden bir anda sıtkı sıyrılıverdi. Üzerine yine hafakanlar bastı. Doğru dürüst yemek yemiyor, evin içinde fırdolayı dönüp duruyordu. "Şu dünyada akıl almaz şeyler oluyor," dedi Úrsula'ya. "Irmağın hemen karşı kıyıcığında her türlü sihirli araç gereç varken, biz burada eşekliğimize doymayalım." Ta Macondo'nun kurulduğu günlerden beri onu tanıyanlar, Melquíades'in etkisiyle ne kadar değiştiğine şaşırıp kalıyorlardı.

Eskiden José Arcadio Buendia, ekinin nasıl ekileceğini, ağacın nasıl dikileceğini, çocuklarla hayvanların nasıl yetiştirileceğini öğretip akıl veren, toplumun dirlik düzeni için herkese, her işte elveren genç bir kabile başkanı gibiydi. Daha en baştan, onun evi köyün en iyi evi olduğu için, ötekiler de onu örnek almışlardı. Ufak, ama aydınlık bir oturma odası, taraça gibi rengârenk çiçeklerle bezeli yemek odası, iki yatak odası, ulu bir kestanenin dal budak saldığı bir avlusu, bakımlı bir bahçesi, keçilerin, domuzların, tavukların barış içinde bir arada yaşadıkları bir ağılı vardı. Yalnızca onun evinde değil, tüm köyde beslenmesi yasaklanan tek hayvan, dövüş horozuydu.

Úrsula da hamaratlıkta kocasından geri kalmazdı. Ufak tefek, çalışkan, ciddi, siniri sağlam, ömründe bir kez olsun şarkı söylediği du-

yulmamış bu kadın, kolalı içeteklerinin boğuk hışırtısını peşinden sürükleyerek şafaktan gece yarılarına kadar oradan oraya koşturur dururdu. Bastırılmış toprak taban, sıvasız kerpiç duvarlar, kendi elleriyle yaptıkları yontulmamış tahtadan döşemeler, onun sayesinde her zaman tertemiz olur, giysilerini kaldırdıkları eski sandık mis gibi fesleğen kokardı.

Köyün gelmiş geçmiş en girişken insanı olan José Arcadio Buendia, evlerin nereye yapılacağını öylesine planlamıştı ki, ırmağa inip su taşımak için kimse kimseden fazla emek harcamıyordu. Sokakları öylesine bir sağduyuyla yan yana dizmişti ki, öğle sıcağı bastırdığında hiçbir ev ötekilerden daha fazla güneşin alnında kalmıyordu. Birkaç yıl içinde Macondo, üç yüz kişilik nüfusun o zamana kadar görüp duyduklarından çok daha düzenli ve çalışkan bir köy oldu çıktı. Burası, kimsenin otuzunu geçmediği ve kimsenin ölmediği gerçekten mutlu bir köydü.

Köyün kurulduğu günden beri José Arcadio Buendia, kapanlar ve kafesler yapardı. Kısa bir süre içinde, yalnızca kendi evini değil, bütün köyü kanaryalarla, arı kuşlarıyla, narbülbülleriyle doldurdu. Onca çeşitli kuşun bir arada şakıması öyle sinir bozucu bir hal aldı ki, Úrsula cinnet geçirmemek için kulaklarına balmumu tıkar oldu. Melquíades'in obası, baş ağrısı için billur küreler satarak ilk geldiğinde, bataklığın uyuşukluğunda kaybolmuş bu köyü nasıl bulduklarına herkes şaştı da, çingeneler köyün yolunu kuş sesleriyle bulduklarını anlattılar.

Bu toplumsal girişim ruhu, mıknatısların, gökbilim hesaplarının, cisimleri değiştirme düşlerinin ve dünyanın harikalarını keşfetme dürtüsünün karşısında çok geçmeden sönüverdi. José Arcadio Buendia, o temiz, zarif, çalışkan adam olmaktan çıktı, uyuşuk, hırpani, Úrsula'nın sebze bıçağıyla güçbela düzelttiği sakalı saçına karışmış biri oluverdi. Birçoklarına göre, bilinmedik bir büyünün kurbanı olmuştu. Ama o, toprak atmak için araç gerecini çıkartıp çevresine toplananlara Macondo'yu büyük buluşlara bağlayacak bir yol açma çağrısında bulunduğu zaman, deliliğine en çok inananlar bile evi barkı, işi gücü bir yana bırakıp peşinden gittiler.

"*Yüzyıllık Yalnızlık*'ı yazmaya başladığımda, çocukluğumda beni etkilemiş olan her şeyi edebiyat aracılığıyla aktarabileceğim bir yol bulmak istiyordum. Çok kasvetli kocaman bir evde, toprak yiyen bir kız kardeş, geleceği sezen bir büyükanne ve mutlulukla çılgınlık arasında ayrım gözetmeyen, adları birörnek bir yığın hısım akraba arasında geçen çocukluk günlerimi sanatsal bir dille ardımda bırakmaktı amacım. *Yüzyıllık Yalnızlık*'ı iki yıldan daha kısa bir sürede yazdım, ama yazı makinemin başına oturmadan önce bu kitap hakkında düşünmek on beş-on altı yılımı aldı. Büyükannem, en acımasız şeyleri, kılını bile kıpırdatmadan, sanki yalnızca gördüğü olağan şeylermiş gibi anlatırdı bana. Anlattığı öyküleri bu kadar değerli kılan şeyin, onun duygusuz tavrı ve imgelerindeki zenginlik olduğunu kavradım. *Yüzyıllık Yalnızlık*'ı büyükannemin işte bu yöntemini kullanarak yazdım. Bu romanı dikkat ve keyifle okuyan, hiç şaşırmayan sıradan insanlar tanıdım. Şaşırmadılar, çünkü ben onlara hayatlarında yeni olan bir şey anlatmamıştım, kitabımda gerçekliğe dayanmayan tek cümle bulamazsınız."

Gabriel García Márquez

can minikitap® 55

canyayinlari.com twitter.com/canyayinlari facebook.com/canyayinevi

ISBN 978-975-07-3728-2

9 789750 737282